

2

P O L A E S P E R A N T I S T O

J A R O X X I I I . M A R T O 1 9 2 9 . * N R . 3 .

R O K X X I I I . M A R Z E C 1 9 2 9 . * N R . 3 .

E S P E R A N T Y S T A P O L S K I

POLA ESPERANTISTO

MONATA REVUO DE ESPERANTISTA MOVADO EN POLUJO
KAJ EKSTERLANDE.

ESPERANTYSTA POLSKI

MIESIĘCZNY PRZEGLĄD RUCHU ESPERANCKIEGO W POLSCE
I ZAGRANICĄ.

ROK XXIII. JARO.

KRAKÓW
MARZEC 1929 MARTO

Nr. 3 N-o.

ANTONI LANGE.

Dnia 17 marca 1919 r. zmarł w Warszawie Antoni Lange. Wybitny poeta, człowiek kulturalny, marzyciel wiecznie młody, Esperantysta z przekonania i z praktyki.

Mówi greckie przysłowie, że ukochani przez bogów umierają młodo. Ale powiedziec również można, że ukochani przez muzy zawsze zostają młodymi. Sprawdziło się to na Langem, którego cała twórczość dowodzi, że do ostatniej chwili dość długiego życia (urodził się w r. 1861) potrafił zachować nie-
tłkniętym skarb młodości. Zachował strzelistość myśli i bogactwo formy, i ukochanie ideału, i wiarę cudowną w to, że ideały ziszczyć się muszą, i wzrok utkwiony w przyszłość, we wschodzące słońce jutra.

Syn powstańca polskiego rozumiał i czuł Powstanie. Ogromną, wytężoną tęsknotę zbiorowości ludzkiej do zerwania kajdan z ciała narodu. Śpiewał nam Lange „Pierwszy dzień stworzenia”, w którym się bu-

La 17-an de marto 1929 mortis en Warszawa Antoni Lange. Eminente poeto, kultura homo, revemulo eterne juna, Esperantisto konvinka kaj praktika.

Greka proverbo diras, ke amatoj de dioj mortas junaj. Sed oni povas ankaŭ diri, ke amatoj de muzoj ĉiam restas junaj. Tio montriĝis vera ĉe Lange, kies tuta verkeco pravas, ke ĝis la lasta momento de sia sufiĉe longa vivo (li naskiĝis en la j. 1861) li scipovis konservi netuŝebla la trezoron de l' juneco. Li konservis la altflugon de l' penso kaj riĉecon de l' formo, kaj la amon de idealo, kaj la kredon mirindan je tio, ke la idealoj devas realiĝi, kaj la rigardon fiksitan en estonteco, en la leviganta suno de l' morgaŭo.

Filo de pola insurekciulo, li komprenis kaj sentis la Insurrekcion; la gigantano, streĉitan sopiron de l' homamaso al disŝiro de katenoj de la nacia korpo. Lange kantis „La unuan tagon de kreiĝo”, en kiu vekigis titanoj, krevas montoj, tremas

dzą tytany, pękają góry, dygocze od wewnętrznej męki ziemia skorupą lodów syberyjskich jeszcze okuta, lecz już dysząca wiosny ludów przeczuciem.

A potem, z miłości ojczyzny krzesząc miłość człowieka i z pożądania wyzwolin narodu — żądę wyzwolin ludzkości, wyzwolin ducha ludzkiego z okowów tej ziemskiej powłoki, która go małym czyni w przestrzeni i krótkim czasie, Lange swą fantazją i wiedzą stworzył przed nami mirażę potęgi i władztwa nad siłami przyrody. Czytaliśmy wszyscy te zadziwiające opowieści „z czwartego wymiaru”, w których złuda kojarzy się z rzeczywistością i nad nią króluje. Lecz tyle już razy powiedziały nam czasy obecne, że najśmielsza złuda żywą prawdą się staje, tyle razy za wizją marzyciela zwycięsko kroczył mikroskop i cyrkiel uczonego, żeśmy się nauczyli czcić tych, co odwagą natchnienia moszczą drogi dla wiedzy.

A potem, Antoni Lange stał się duchem czystym, od materji wolnym, i uleciał w przeszłość pradawną: nad szare wody Nilu, nad brzegi świętego Gangesu, by u kolebki rodzaju naszego wskrzeszać umarłe. Jego wołą ożyły ludy zapomniane i przemówiły do nas językiem naszego świtu. Pra-aryjski duch ocknął się ze snu tysiącleci w obliczu wieku XX-ego. Zaś dusza poety chyliła się nad nim w zadumie, badając, co to dalekie wczoraj dać może śnionemu jutru.

Bo Lange w głębi swej kulturalnej istoty, we krwi młodego marzenia był zawsze poetą jutra. Dlatego zgrzybiała starość,

pro interna sufero la tero kovrita ankoraŭ per skvamo de siberiaj glacioj, sed jam spiranta per antaŭsento pri la printempo de popoloj.

Kaj poste, pro l' amo al patrujo ekbruligante la amon al homo kaj el la deziro liberigi la nacion — la deziron liberigi la homaron, liberigi la homan spiriton el la katenoj de tiu tera kovraĵo, kiu lin faras malgranda en la spaco kaj mallonga en la tempo, Lange per sia scio kaj fantazio kreis al ni mirajojn de potenco kaj estreco super la fortoj de l' naturo. Estas tradukitaj en Esperanto kelkaj el tiuj mirindaj rakontoj „el la kvara dimensio”, en kiuj la iluzio kunigiĝas kun realeco kaj regas super ĝi. Sed tiomfoje jam rakontis al ni la nuntempo, ke la plej kuraĝa iluzio fariĝas viva realo, tiomfoje la vizion de revemulo venke postesekvis la mikroskopo kaj cirklo de l' scienculo, ke ni jam scias adori tiujn, kiuj per la kuraĝo de l' inspiro ebenigas la vojon por la scienco.

Kaj poste, Antoni Lange fariĝis pura spirito, libera de materio, kaj forflugis en pasintecon pratempan: al la grizaj akvoj de Nilo, al la bordoj de l' sankta Ganges, por ĉe la lulilo de nia gento vivigi la mortintojn. Per lia volo reviviĝis popoloj forgesitaj kaj ekparolis al ni per la lingvo de nia tagiĝo. Praaria spirito vekigiĝis el la miljara sonĝo en la XX-a jarcento. Kaj la animo de l' poeto kliniĝis super ĝi enpense, esplorante, kion la malproksima hieraŭo povas doni al la sonĝata morgaŭo.

Ĉar Lange en la profundo de sia kultura esenco, en la sango de l' juna revo estis ĉiam poeto de morgaŭo. Tial la kaduka

przeszość tylko widząca, pojąć go nie może i odmawia mu ideału. Jemu, który był ideału dzieckiem i ideału sługą! Który się zrodził niejako z powstania i szedł przez życie wpatrzony w powstanie: powstanie Polski i powstanie Czasów Nowych, przez nikogo jeszcze niezgłębianych, tajemniczych, wspinających, olbrzymich.

Antoni Lange był pierwszym z mistrzów słowa polskiego, który uznał w pełni wartość dzieła Zamenhofs. Nietylko szczerze udzielał pozwoleń na esperanckie przekłady swych utworów, nietylko jako Esperantysta brał udział w życiu naszego ruchu, lecz nawet swem złotem piórem po esperancku pisał i tworzył.

Za to zrozumienie, za tę pierwszość dostojną magnata myśli i uczucia, nasz młody świat esperancki jest mu wdzięczny i wdzięczny zostanie.

maljuneco, vidanta nur la pasintecon, ne povas lin kompreni kaj rifuzas al li idealon. Al li, kiu estis ido de l' idealo kaj de l' idealo servanto! Kiu naskiĝis el insurekcio kaj iris tra l' vivo kun la okuloj fiksitaj en insurekcio: insurekcio de Polujo kaj insurekcio de Tempo Nova, de neni ankoraŭ esplorita, miŝtera, grandioza, giganta.

Antoni Lange estis la unua el majstroj de pola vorto, kiu plene rekonis la valoron de Zamenhofs verko. Ne nur li malavare donis permesojn traduki en Esperanto siajn verkojn, ne nur kiel Esperantisto partoprenis en la vivo de nia movado, sed eĉ per sia ora plumo esperante skribis kaj verkis.

Por tiu kompreno, por tiu unueco grandioza de riĉegulo de penso kaj sento, nia juna mondo esperantista al li estas kaj restos danka.

Jan Kostecki.

LA POLAJ MALKOVRINTOJ KAJ VOJAĜINTOJ.

(Fino)

La jaroj 1863—5, post falo de la januara insurekcio kaŭzas novan ondon de la rusa teroro, kaj kun ĝi multajn ekzilojn al Siberio, kie ekzilitaj sciencistoj, Poloj, esploras tieajn regionojn.

Ĉi-tie oni povas citi la nomaron de ŝatataj ekzamenintoj, kies gloro ne ekbrilis nur pro escepta karaktero de tiuj-ĉi politikaj forpelitoj. El inter ili la mondfamon akiris la multe konata esplorinto de Bajkal, Benedikto Dybowski (dibofski), kondamnita je 15 j. de ekzilo al Siberio pro partopreno en la januara insurekcio, la ĝusta malkovrinto de bajkala faŭno, la esplorinto de Amura, Usuria kaj Ĉemara landoj. Pri la graveco de liaj malkovroj el sferoj de bajk. faŭno pravas la fakto, ke la petersburga geografia societo premiis Dybowski'n, kvankam li estis forpelito, per la ora medalo. Dybowski post la liberigo de la forpelo esploris dum 5 jaroj Saĥalinon kaj Kamĉatkon, kaj dum la ekspedicio al la insulo de Bering li famiĝis pro siaj provoj de la alklimatigo de renocervoj kaj ĉevaloj. La indiĝenoj, komence malamike agordigitaj al tiuj-ĉi novaĵoj, baldaŭ pritaksis la bonfaron de

l' provoj, des pli, ke la alklimatigo sukcesis kaj fariĝis la fonto de riĉeco de la loka loĝantaro. Tial la loĝantoj de la insulo adoris Dybowski'n kiel neteran senditon, volis lin elekti sia estro, kaj sian dankemon por li tiamaniere ili videbligis, ke ili sendis donace al li ostaron de la mara bovino (ĝi troviĝas nun en muzeo de la universitato en Lwów). Grandegaj sciencaj perlaboradoj de Dybowski, zoo-geografia, antropologia kaj etnika starigas tiun-ĉi esplorinton kiel unuarangan mondfaman vojaĝinton azian kaj plej eminentan naturscienculon polan en XIX jrc.

Noto de l' redaktanto. La Estiminda persono de prof. Dybowski estas al ni, Esperantistoj, des pli kara, ke li estas nia Samideano kaj vigle interesiĝas pri aferoj de l' nia lingvo. Fiero plenigas niajn brustojn, ke en niaj vicoj troviĝas tiu-ĉi fama scienculo, kiu malgraŭ sia grandaĝo, emas okupiĝi pri nia ideo. La plej bona pruvo de lia prosperanta vicleco povas esti lia ampleksa kaj interesa letero sendita pasintjare al Pola Kongreso en Kraków, poste publikigita en Pola Esp-isto N-roj 6 kaj 7.

Krom tio la mondfamon kiel vojaĝintoj kaj malkovrintoj akiris du Poloj en servo de la rusa registaro nome: Przewalski (pŝevalski) kaj Graŭczewski (grompĉefski) esplorintoj kaj konantoj de Tibet, Pamir kaj Karakorum en Centra Azio. Tiujn-ĉi du vojaĝintojn aneksis por si Rusoj, prezentante ilin kiel siajn scienculojn kaj kiel rusaj ili estas malĝuste opiniataj.

Gen. Graŭczewski mem revindikis sin por Polujo en siaj vojaĝsciencaj publikikaĵoj, skribitaj pole, kiam li ekloĝis por ĉiam en Warszawa. Liaj verkoj evidentigas imponajn rezultojn de liaj malkovraj esploroj, kiujn li entreprenadis al nekonataj teritorioj, dividantaj posedajn rusajn de ĉinaj kaj afganistanaj, kiuj antaŭ Graŭ. estis signitaj sur geografiaj kartoj per blankaj makuloj. G. esploras Kaŝgarion, atingas fontojn de Sir Dario, enprofundiĝas en Himalajojn, trapuŝas sin al nealirebla Tibeto, esploras „Tegmenton de la mondo” — Pamiron, malkovras ne konatan ĝis tiam montan grandegulon malantaŭ Himalajoj (Anglo Yunghusband, kiu nur post Gr. atingis tiun-ĉi monton, aneksis por si la famon de la malkovro). En kelkaj siaj ekspedicioj li arigis kaj venigis Eŭropon riĉajn kaj multvalorajn etnografiajn, botanikajn, geologiajn kaj natursciencajn kolektojn. Kaj la Petersburga Geografia Societo sugestiis la sciencan mondon, ke tiujn ĉiujn gravajn malkovrojn efektivigis — Ruso „Grombczewskij”.

Przewalski vojaĝadis de 1870—1888 kaj tiam li vizitis Mongolion, Manĝurion, nordan Ĉinujon, Tibeton, orientan Turkestanon kaj najbarajn montojn. Pri la valoro de liaj malkovroj pruvas plej bone la fakto, ke kiam Przewalski en 1888, dum preparadoj al sia kvina malkovra ekspedicio, mortis en urbo Karakol, la rusa registaro nomis ĝin Pŝevalsk, honorigante per tio-ĉi la faman malkovrinton. Przewalski estis Polo, simile kiel tuta lia familio, tamen pro reganta tiam cara teroro li ne povis publike konigadi sian naciecon. Li bedaŭrinde ne ĝisvivis la liberan Polujon, en kiu li povus persone konfesi, al kiu nacio li apartenas, tamen laŭ multaj liaj restigaĵoj, laŭ lia verkaro oni povas decide atesti, ke li estis Polo, kiun Rusoj klopodis malĝuste aneksi.

Fine apud Grąbczewski kaj Przewalski staras kolonelo de la cara armeo Leon Barszczewski (barsĉeŝki), la esplorinto de Pamir, Altaj, Turkeŝtano, Buĥaro kaj Afganiŝtano, kiu pasigis 21 j. dum sciencaj vojaĝoj tra Azio. Barszczewski estis la unua esplorinto de glaciarioj en Azio, kaj liaj esploroj pro sia graveco komencis novajn direktojn en tiu-ĉi fako de la scienco.

El la supraj notoj estas evidente kiel gravan rolon ludis polaj vojaĝintoj en esploradoj kaj malkovradoj de Azio.

Remenciante la alpolusan ekspedicion de Nobile kaj perdiĝintan kunligite kun ĝi, la plej eminentan polusan esplorinton, Amundsen'on ni devas rememorigi, ke Amundsen la unuan sian ekspedicion okazigis en 1898, kiel oficiro de la belga ekspedicio al la suda poluso, en kiu la scienca direktanto estis Polo, Henriko Arctowski, nune prof. de geofiziko ĉe la universitato en Lwów. Tiu-ĉi eksp., en kiu partoprenis ankaŭ dua Polo, prof. Dobrowolski, la aŭtoro de verko „Alpolusaj Eksped.“ alportis al Arctowski la mondfamon en vojaĝeco. La celo de l' eksp. estis esploro de nekonataj subpolusaj ĉirkaŭaĵoj, kaj kiel rezulto estis, ke la ŝipo tranaĝis inter glacioj ĝis 71° 30', de l' suda larĝeco malgraŭ ne plej bonaj provizoj, travintris, kiel la unua entute, sub la poluso.

Dank' al energio de Arctowski oni esploris en ege malfavorajj cirkonstancoj la naturon de nekonataj landoj kaj oni pruvis, ke Antarktido estas la firma tero kaj la aparta mondparto, sur kiu etendiĝas potenca montara sistemo, alta ĝis 4.500m. Eksp. de Arct. pruvis krom tio, ke ekzistas granda ĉenero de lando de Graham, kvazaŭ plilongigo de Suda Ameriko en Antarktido. Oni do povas opiniĝi Arctowski'n kiel la ĝustan malkovrinton de la nova mondparto, nomita Antarktido.

Kaj jen Jan de Kolno la unua paŝis en XV jrc. sur la amerika kontinento kaj migradis eĉ en la ĉirkaŭaĵoj de Nordpoluso; en fino de XIX jrc. Polo Arciszewski la unua pruvis la ekzistadon de Antarktido kaj la unua travintris sub Sudpoluso.

En tiu-ĉi artikolo ni citis nur la malgrandan nomareton de la polaj malkovrintoj kaj esplorintoj, ni lokigis nur nomojn kun la mondsignifo. Kaj kiom da nomoj pro persekutadoj de la konkirintaj ŝtatoj restis tute kaŝitaj kaj forĝesitaj! Jen ekz. ĉe ekzamenadoj de Saĥalin, kaj precipe kiel esplorinto de folkloro kaj lingvo de Ainoj multe meritiĝis Bronislavo Piŝsudski (piŝsucki), la frato de la Marŝalo. Saĥalin, malĝoje enskribiĝinta en la memoro de Poloj, kiel lando de la ekziloj, distingiĝas per tre severa klimato kaj ĝi posedas formortantan iom post iom indiĝenan loĝantaron de Ainoj, tre interesan antropologian kaj etnikan tipon. Br. Piŝsudski dum sia ekzilo al Saĥalino eternigis por scienco la lingvon kaj kutimojn de tiuj-ĉi Ainoj.

La liston de niaj esplorintoj kaj vojaĝintoj daŭrigas: Adam Sierakowski (sjerakofski), la esplorinto de Berberio; Jan Kubary, la espl. de Polinezio; Vaclavo Rzewuski (jevuski), la espl. de Oriento; dro Emil Habdank Dunikowski, la espl. preskaŭ de la tuta mondo, eceptante Aŭstralion; Aleksander Czekanowski (ĉekanofski), la espl. de Siberio, la geologiisto kaj la paleontologiisto; la senlaca vojaĝinto, tragedie mortinta, Jan Czerski (ĉerski), paleologiisto kaj ge-

ologiisto; plue la botanikisto Łagowski (ŭagofski); arĥeologiisto Witkowski (vitkofski) — ĉiuj laborantaj en malfavoraj cirkonstancoj sur Siberio post 1863-a jaro.

Tiuj ĉiuj polaj esplorintoj de Malproksima Oriento laboradis science pro la propra iniciato, dum la plej malfacilaj cirkonstancoj de la vivo, kaj nur poste ili kunariĝis ĉe la Geografia Societo en Irkuck, kies kolektojn materialojn kaj helpon ili profitis.

Fine tiun-ĉi liston oni devus kompletigi per nuntempaj vojaĝantoj, kiuj jam laboras en aliaj, pli bonaj cirkonstancoj, ĉar en libera kaj sendependa Polujo, por kies Nomo la antaŭaj laboradis, suferadis kaj mortis. Tiujn ni devas nun rememorigi kaj konfirmi iliajn meritojn.

Dr. Adam Gadomski.

EL MIA VERDA PAPERUJO.

(anguleto de pekaj pensoj)

Kial ofte, knabineto,
El sub via palpebreto
Larma falas en sekreto
Signo de l' enu'?...

Vi ja floran havas vojon,
Junekoran vivoĝojon,
Oni vivas unu fojon,
Vivu do en ĝu'!...!...

Se junulon ploras koro,
Ĝi sekigōs de la ploro...
Laŭ ordono de l' Amoro
Venos du aŭ tri...

— Ne pro perdo de l' junulo
Plorenuas la okulo.
En animo mia — brulo!...
Ho, malĝojas mi,

Ĉar forlasis min espero,
Ĉar sur nia peka tero
De la vero eĉ fajrero
Ne briletas jam.

False fluas vivoondo,
Falsa — proksimula rondo,
Falsa, falsa tuta mondo,
Falsa estas am'!...

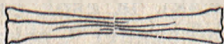
En vino estas vero — romanoj nin
instruis —
Sendube, ĉar praavoj la vinon veran
ĝuis.
Ni tamen, bedaŭrinde, ne povas diri
tiel,
Ĉar nia vino — vera estas ja neniel.

Amo estas ĉarma floreto,
Ĝi estas ĝojo, ĝi estas ĝu'!
Sed frukto ĝia estas necesa,
Kiel en ŝipo truo aŭ du...

Se vi volas kun la amiko
Bone kaj pace interrilati,
Vi devas ĉiam (pleja efiko!) —
Ĉiam lin laŭdi kaj ĉiam flati.

Ne tiu estas la amiko vera
Kies bonfaroj laŭte sonas, bruas,
Kaj kies sento duone sincera
Nur dankesprimon, laŭdon sole ĝuas.
Sed tiu estas, kies granda koro
Bonon farinte, restas mem ŝirmite.
Kaj proksimulon en malĝoja horo
Sen dankespero, savas — inkoqnite.

Fez.

SINJORO U. E. A.

Jara budĝeto 80.000 svisaj frankoj. Loĝejo por 4.500. Sep oficistoj, salajrataj sume per 25.000. Sinjoro U. E. A. ne estas proleto. Li ŝatas vivi larĝe. Foje, eĉ kotizoj kaj regulaj enspezoj ne sufiĉis. Oni devis skrapi la kapitalon. Ĉar la sinjoro estas ankaŭ rentulo. Li palpas procentojn. Bagatelajo: ĉirkaŭ 2.500. Nenio eksterordinara, ke ĝi ne kontentigas normalan bonan apetiton.

U. E. A.! Infano de Hodler kaj de Privat. De Hodler precipe, kiu donacis al ĝi sian tutan vivon kaj sian grandan havon. Mirinda forto en tiu stranga asocio, forto de memfero. En ĉiuj landoj de l' terglobo, ĉie ĝiaj noblaj delegitoj: personoj pretaj servi fremdulojn, nekonatojn nur por pruvi la praktikecon de la nova idealo. Ne kredu, ke ilin allogas la malgranda procento, deprenata de la kotizoj. Tiu kovras nur parton de iliaj propraj elspezoj. Ĉion: tempon, laboron, monon ili donas kontraŭ la sola salajro de kontentigita altruismo. Tiu armeo de noblaj soldatoj havis dignan je si komandanton. Hector Hodler, filo de fama artisto, ne hezitis oferi riĉaĵojn amasigitajn de la patra talento al idealo, kiu promesas pacon al homoj. Kiam tro frua morto forprenis lin, lia testamento donis ankoraŭ al la amata afero firman bazon de plua ekzistado.

Ĝis nun, ĉio estis en ordo. Ĉio okazis laŭ la regulo. Ĉar estas regulo (ĉu ne, karaj amikoj?), ke kiam ni laboras por Esperanto, ni ne estas por tio pagataj per mono. Oni pagas nin per ridoj kaj moko, kaj ni akceptas tiun rekompencan, fidante kun la Majstro, ke „la nepoj nin benos, se ni paciencie eltenos“. Ni vivas ankoraŭ en Esperanto Batolanta por prepari Espranton Triumfantan. Kaj kiel soldatoj, kiuj preparas la venkon, ni ricevas nur frapojn kaj vundojn. Sed tio estas al ni malgrava, ĉar ni amas nian venkon. Ni estas memvolaj proletoj de l' idealo.

Proleto estis, kaj ankaŭ nun estas la tuta U. E. A. Pli ol 8000 membroj pagas, propagandas, laboras por Esperanto senpage. Mi konas tre multajn el ili, mi konas nur tre maloftajn, kiuj pensas pri propra profito. Sinjoro U. E. A. ne estas tie. Sinjoro U. E. A. sidas en Genevo.

En Genevo oni ne pagigas sin per moko. En Genevo estas Esperantistoj, kiuj por Esperanta laboro ricevas bonan salajron. En Genevo Esperantaj artikoloj estas pagataj per sonantaj spesmiloj. Nu, ĉu io riproĉinda en tio? Venu baldaŭ la epoko, kiam en la tuta mondo okazos la samo! Kiu pli meritas rekompencan, bonstaton ol tiuj soldatetoj de paco sindonemaj, fervoraj, entuziasmaj, kiuj estas multaj niaj junaj samideanoj? Ne burĝe ili laboras, ne burĝe ili profitas.

Sed jen la malbono: ni ne povas ĉie pagi la meritojn, ni ne havas monon por rekompenci niajn amikojn. Kaj kiam la tuta Esperantujo estas granda proletaro, ĉu estu Genevo paradizo por kelkaj? Ĉu Sinjoro U. E. A. forgesu, ke li estas samideano de proletoj? Ke ĉiu sumo elspezata de li konsistas el centimoj, oferitaj de malriĉuloj?

Tiuj vortoj sonas akre. Ili estus pli mildaj, se la domo aplikus pli multe la bonan ekonomion kaj takton. Ni rajtas postuli, ke niaj kotizoj kaj procentoj el la kapitalo sufiĉu. Ni ne volas, ke oni tuŝu la

kapitalon. Ni ne volas, ke oni petu konstante pri novaj subtenoj. Ni ne volas, ke Sinjoro U. E. A. enmiksiĝu en lingvajn disputojn, kaj dum jaroj donu ekzemplon de interna malordo.

Ŝpareme, ŝpareme, samideanoj el Ĝenevo! Se sep oficistoj kostas tro multe, vi maldungu du. Se kvin kostas ankoraŭ tro multe, vi maldungu tri. Se la pagataj artikoloj troŝarĝas la budĝeton, vi ja petu senpagajn. Sed zorgu, ke oni ne povu diri al vi el aliaj urboj, ke vian laboron oni estas pretaj fari por kvarono de la prezo.

Tio aŭdiĝas nun tro ofte. Tion ne deziras aŭdi U. E. A.-proleto.

Jan Kostecki.

POLLANDA KRONIKO.

Bielsko. La urba konsilantaro asigis al la loka esperantista klubo la subvencion de 500 zloty kiel aprobon de ĝia ĝisnuna efikplena agado kaj por ebligi disvolvi ĉi tiun agadon tiel utilan same por la urbo kaj ŝtato kiel ankaŭ por la homaro. La movadon esperantistan tre lerte gvidas ĉi tie D-ro Haas, delegito de U. E. A.

Kraków. La 4-an k. m. okazis la ĝenerala kunveno de „Pola Esperantista Klubo“, dum kiu la malnova estraro post ricevo de aprobo por sia tutjara agado estis preskaŭ sensange reelektita.

En komenco de aprilo — la dato ankoraŭ nefiksita — okazos en la Krakova Radjo prelego de nia kunlaboranto S-o Hodakowski. „W kajdanach granic językowych“ (En la katenoj de la lingvaj limoj); ni atentigas pri tio la radjoamatorojn kaj petas, ke ili sendu poste al la Radjostacio la esprimojn de aprobo kaj postulojn de daŭrigado de la prelegoj pri kaj en Esperanto.

Radom. S-o Jan Wojtas gvidas du kursojn por komencantoj kaj progresintoj. La kursojn partoprenas 17 personoj.

Warszawa. La 22-an febr. okazis ĝenerala kunveno de l' Varsovia grupo de Pola Esperantista Asocio, dum kiu oni elektis novan estraron, kiu laŭ la decido de Poznanja kongreso en la j. 1923 funkcias kiel Centralo de P. E. A. Elektitaj estis: prezidanto — Prof. Dr. Jerzy Loth, Vicprez. — Inĝ. Kazimierz Tyminiński, ĝenerala sekr. — Jerzy Bąbała (prez. de la grupo en Radom), kasisto — Włodzimierz Miernicki, del. de U. E. A., referanto por la aferoj de la grupo — Mieczysław Trochimowski, estraranoj — Eugenjusz Popielawski, Jannina Burkathówna, Kazimierz Zajączkowski. La ĝenerala kunveno rekomendis al la estraro daŭrigi la laborojn por ŝanĝi la regularon en la direkto de plena egalrajtigo de la filioj de P. E. A. Krom tio oni elektis s-on red. Stanisław Karolczyk honora membro de l' Asocio. La nova estraro vigle komencis labori kreante fortajn ligilojn organizajn kun la provincaj grupoj.

P. E. A. kune kun la Pola Akademia esp. Societo luis novan loĝejon ĉe la str. Wspólna 58. m. 2. (la grupoj ne intermiksi kun la adreso de l' Referanto por la aferoj de la grupoj: Wspólna 64. m. 29.), kie kunvenas lunde la akademianoj, jaŭde la estraro de P. E. A.

kaj sabate kunvenoj societaj, raportaj kaj diskutaj. La 5-a mart. okazis la malfermo de l' nova loĝejo, dum kiu parolis la prez., prof. Loth kaj la prez. Bąbała. La 16-an parolis s-o Bąbała pri la temo: Esperanto kaj naciismo. La 18-an okazis dua en ĉi tiu jaro balo esperantista kun koncerto kaj humoraj aranĝaĵoj, kiu tre bone sukcesis.

La 4. II. okazis ĝenerala kunveno de Pola Akademia Esp. Societo, dum kiu estis elektitaj al la estraro: prez. — J. Bąbała, vicpr. — M. Trochimowski, I sekr. — Halina Weinsteinówna, II sekr. — Stanisława Śmiełowska, kas. — Aleksander Nietupski.

Wilno. La en antaŭaj N-oj de nia gazeto anoncitaj akademiej kvaronhoroj okazantaj dufoje en monato en la ĉi-tiea Radjostacio danke al la lerta kaj bonhumora aranĝado de s-o prokuroro R. Sakowicz havas plenan sukceson kaj konkiras por nia afero konstante ĉiam pli grandajn rondojn da simpatiuloj kaj varbas novaj esperantistojn.

Żychlin. Direktoro de la loka komerca lernejo inĝ. Z. Weber, konsciante la gravan rolon de Esperanto, enkondukis ĝin en la lernejan programon. La kurson kun 60 gelnantoj gvidas loka Delegito de UEA dro Romuald Sołowiewicz, kiu organizas ankaŭ specialan kurson por popolaj instruistoj.

KRONIKA ZAGRANICZNA.

Szwecja. Sztokholm: 13. XII. u. r. urządzono tu święto książki esperanckiej. Wystawa i sprzedaż książek dały piękne rezultaty. Podczas wystawy produkowano nowe esperanckie płyty gramofonowe.

„Svenska Esperanto- Tidningen“ donosi, że ostatnio poddało się w Sztokholmie egzaminowi wiadomości elementarnych z esperanta 45 osób, zaś 3 osoby otrzymały dyplomy ukończenia kursów wyższych.

20. I. b. r. odbył się publiczny egzamin sześciu ostatnich kursów, prowadzonych przez ks. Andreo Će. Równocześnie poddano egzaminowi klasę uczennic szkoły ludowej, którą uczył esperanta naucz. E. Malmgren według metody ks. Će. Przy sposobności złożył egzamin hindus Lakshmiswar Sinha, nauczyciel literatury i słojdu w sławnej szkole Rabindranata Tagore w Kalkucie, który odbywa w Sztokholmie kurs słojdu szwedzkiego. Pan Sinha wykazał dużo znajomości języka esperanto i otrzymał świadectwo „Szwedzkiego Esp. Instytutu“.

Sundsvall: P. Tyberjusz Morariu prowadzi kursa w gimnazjum i szkołach ludowych, oprócz tego urządza odczyty w okolicy, przy czem zakłada również koła esperanckie. Liczba słuchaczy na odczytach wynosiła przeciętnie 200, 100, 100, 50, 325 słuchaczy.

Czechosłowacja. Praga: W dniach od 11—15. VIII. 1929 odbędzie się w Pradze XIV. Kongres „Internacia Katolika Unnigo Esperantista“. Uczestnicy XXI. Powszechnego Esperanckiego Kongresu

w Budapeszcie będą mieli dobrą okazję do wzięcia udziału w kongresie I. H. K. E. (Espero Katolika).

Niemcy. Berlin: W Berlinie istnieje w obecnej chwili 18 grup i towarzystw esperanckich. W dniu 15. I. br. odbyło się Walne Zebranie tych grup, przyczem obrano nowy Zarząd. Zebranie zakończono przemówieniami na tematy esperanckie.

P. Martha Root z Nowego Jorku, propagatorka sprawy Bahaa urzędują w Berlinie, Monachjum, i 20 innych miastach Rzeszy odczyta o sprawie Bahaa, poczem w przejeździe na wschód do Chin i Japonji zatrzyma się w Warszawie na 2 tygodnie.

Poczdum: Tut. Grupa Esperantystów zorganizowała kurs dla 30 policjantów. Prowadzi kurs p. W. Szaliński. Naczelnik policji jest dla sprawy bardzo przychylnie usposobionym.

Austria: Villach. Szkoła ludowa Villach I. wzięła udział w wystawie obrazów dzieci szkolnych w szkole elemetarnej Arako w Nagoji — Japonja, wysyłając tam swoje prace szkolne. Nauczyciele japońscy tej szkoły rewanżując się przysłali do szkoły Villach I. małowidła dzieci japońskich, widokówki i książki ilustrowane do czytania, które umieszczone znów na wystawie szkoły w Villach wzbudziły wielkie zainteresowanie się zarówno wystawą, jak też i Esperantem.

Bułgaria: Sofja. Sofijska Izba Handlowa dała Sof. Towarzystwu Esperanckiemu subwencję w kwocie 1000 lewów. Spodziewane są również subwencje od innych instytucyj.

Francja: Grenoble. W głównem stowarzyszeniu studentów oraz w klubie studentów inżynierji odbyły się przemówienia esperanckie prof. Instytutu Elektrotechnicznego — prof. Dejean.

Paryż: W dniu 3. II. br. odbyła się w Sorbonie wielka publiczna manifestacja na rzecz esperanta pod protektoratem i prezesurą p. Cazals, deputowanego i prezesa Komisji Parlamentarnej dla szkolnictwa. Przemówienia p. Guadet, Carta i Bobris były transmitowane przez radjo.

Japonja: Tokio. Tokijska radjo-stacja JOAK. utworzyła radjowy kurs esperanta od 10 do 29. XII. z. r. po pół godziny dziennie pod kierownictwem p. Ooi-Manabu, członka „Japania Esp. Instituto”. Kurs zyskał 3000 nowych esperantystów.

W tych dniach nastąpiła reorganizacja Federacji Studentów Esperantystów, założonej w r. 1922. Federacja obejmuje słuchaczy 5 uniwersytetów, 3 kolegów, 4 wyższych uczelni i jednego kolegum żeńskiego. Prezesem federacji został obrany Dr Niši z fakultetu medycznego.

P. Oosau-Tošio, nauczycielowi w Saka udało się wprowadzić esperanto, jako przedmiot nadobowiązkowy do wyższych klas szkół elementarnych w Saka, Nišina-Gnu i Naganoken.

Tuskiewicz Bronisław.

UZUPEŁNIENIA GRABOWSKIEGO.

obojętny — seninteresa
 obolały — suferanta
 obszar — terspaco
 obszerność — detalvasteco
 obwieszać — pendokovri per
 ocean — marego
 ociekać — deguti
 odrażać (jący) — mallogi (a)
 odtąd — de tiam, deposte
 oduczyć (się) — dekutimigi (-sin, -igî)
 oścież, na — plenangule, -larĝe
 oskarżać — akuzi
 palec, na palcach — piedfingre,
 -pinte

pielgrzymka — pilĝirmiro
 pieniący się — ŝaumspiranta
 płatek — petalo
 po, jedno po drugim — sinsekve
 podzięką — dankesprimo
 pomieszać — erarmiksi
 potakiwać — kapjesi
 potępienie (rel.) — malsavo
 powalić — paffaligi
 pozbywać się — senigi sin de
 pręcik — stameno
 próbować — veturprovi (automobi-
 lon)

przezeszać — alikombi
 przeczyć — kapnei
 przedziwny — mirbela
 przepominać — malmemori
 przespąć — trodormi
 przeżycie — travivajo
 przygwoździć — fiksnajli
 przykładowy — ekzemplodona
 przykuwający — atentostreĉa
 przypisywać — atribui
 przywieźć — velketi
 pstry — mikskolora
 robactwo — fiinsekto
 rozbeczeć się — ekploregi
 rozchodzić się o — temi pri
 rozciągać — malfaldi
 rozczarować (-anie) — senreviĝi
 (-iĝo)
 rudera — domaĉo
 rwać sobie włosy — tirŝiri al si la
 harojn

ryć w piasku — fosjeti sablon
 ściekać — gutflui
 sklepienie — volbo
 śledzić — rigardsekvi, okul-
 smarować — ŝmirdeseĝni
 strony, z drugiej — aliparte
 sukiennice — draphalo
 targ — vendoplaco
 tępy — malsprita
 tęsknić za ojczyzną — hejmsopiri
 trzaskać (biczem) — vipkrazi
 trzoda — ĝrego
 uciążliwy — penplena
 uciskać — persekuti (opresi nie jest
 używane)

ujście — enmariĝejo
 unosić się — ŝvebi
 usposobienie — karaktero
 usługowy — helpema, servopreta
 wierzchowiec — rajdĉevalo
 willa — vilao (villo skreślić)
 wnieść się — ekloĝi
 wpaść — kurenfali
 wrażliwy — impresiĝema
 wybrukować — plenpavimi
 wypatrywać sobie oczy — rigardfo-
 ruzi okulojn
 wywalać (oczy) — streĉmalfermi
 (okulojn), ĝapi

wyżebrać — almozelpeti
 wzdychać — sopirĝemi
 zabijać — mortbati
 zachmurzony — nubmiena
 założenie — bazaserto
 zamurować — masonbari
 zapijać — trinki repaciĝon
 zaryglować — riglofermi
 zaśnieżony — neĝblovita
 zastrzelić — mortpafi
 zasypywać — ŝutkovri
 zatłuścić — ĝrasmakuli
 zatrzaskać — frapfermi
 zawieszać — pendornami
 zawody — luktado
 zgrabić — rastkolekti
 zmęczony od stania — starolaca
 zziąjany — kur-, ĉaslaca

UNIVERSALA ESPERANTO-ASOCIO.

POLA TERITORIO. Ĉefdelegito: J. Ŝapiro, Lipowa 33, Białystok.
OFICIALA BULTENO No 6.

ĈENO DE VARBANTOJ. Nia alvokoj al la membroj, ke ili bonvole helpu al la Delegitoj, varbante novajn membrojn por nia Asocio, havis tre bonan efikon. Ni ricevis tutan aron da novaj aliĝoj pere de niaj membroj. Ĉiuj varbintoj akceptu nian plej varman dankon pro ilia intereso kaj kunhelpo al nia internacia organizado Esperantista! Ni ekspedis al ĉiuj varbintoj la de ili elektitajn premiojn. Varbintoj, ne indikintaj, kiun premion ili deziras, ricevis premion laŭ elekto de la Ĉefdelegito el la listo, anoncita en niaj varbiloj. Bona ekzemplo por ĉiuj niaj membroj estu la ĉeno de varbantoj, formiĝinta en Krakovo. Unu el la samideanoj komencis tie varbadon de novaj membroj. La novevarbitoj tuj mem varbis pluajn, tiuj lastaj ankaŭ ne restis sen laboro kaj siaflanke varbis en la rondo de siaj amikoj novajn membrojn por UEA. Ni varme rekomendas al niaj membroj tiajn „ĉenojn de varbantoj“. Varbmaterialojn por tiu celo volonte disponigos al la membroj la Delegitoj aŭ la Ĉefdelegito.

MALKARA ABONO DE „POLA ESPERANTISTO“ Pli ol 50 Membroj — Abonantoj de UEA en Polujo profitis jam la eblecon ricevi „Polan Esperantiston“ dum tuta jaro por preskaŭ duona prezo (5 zl. anstataŭ 8 zl.). Ni ripetas, ke ĉiu Membro — Abonanto de UEA, paginta sian kotizon por la jaro 1929 rajtas profiti tiun favoran aranĝon. La malaltigita abonpago zl. 5.— estu pagata de ili samtempe kun la kotizo de MA aŭ poste aparte. Tiujn abonpagojn akceptas la lokaj Delegitoj kaj la Ĉefdelegito. Abonpagoj, senditaj de la membroj direkte al la administracio de „Pola Esperantisto“ ne ĝuas rabaton, tial bonvolu pagi nur al la Delegitoj resp. Ĉefdelegito.

STATO DE UEA EN POLUJO. La 1-an de Marto 1929 UEA havis en Polujo 268 membrojn (83 M, 180 MA, 2 MS kaj 3 DM). Konsiderinda estas la nombro de novaj membroj, sed bedaŭrinde ne ĉiuj malnovaj membroj bonvolis repagi sian kotizon por la nuna jaro. Ni varme alvokas ĉiujn malnovajn membrojn, ke ili bonvolu repagi kiel eble plej baldaŭ sian kotizon al la Delegito de sia loko aŭ al la Ĉefdelegito. Ĉiuj pasintjaraj Membro — Abonantoj, ne repagintaj sian kotizon por 1929, ricevis tamen la numerojn de „Esperanto“ ankaŭ por la nuna jaro, ĉar ni konsideris, ke eble ne ĉiuj povis baldaŭ pagi la koncernan sumon. Nun ni anoncas al la nerepagintoj, ke la aprilan numeron de „Esperanto“ ricevos nur la Membro — Abonantoj, kiuj repagis sian kotizon por 1929. Tial, ĉiu nerepaginto bonvolu rapide plenumi sian devon.

Białystok, la 1. 3. 1929.

J. Ŝapiro, Ĉefdelegito de UEA.

ADMINISTRACIAJ SCIIGOJ.

GARANTIA FONDO DE „POLA ESPERANTISTO“.

Por Garantia Fondo de „Pola Esperantisto“ pagis jam:

D-ro Rosenstock por XI. — 10 zł, por XII. — 10 zł. por I. — 10 zł.
S-ino Rubinstein por XI. — 5 zł. por XII. — 5 zł. F-ino Weinsberg por XII. — 5 zł. por I. — 5 zł. D-ro Róbin (Warszawa) — 20 zł.

!! VIVU SEKVONTOJ !!

NIAJ REPRESENTANTOJ EN BIAŁYSTOK, KATOWICE, PARIS KAJ WARSZAWA.

Ni atentigas niajn ŝ. gelegantojn, ke ni donis reprezentadon de nia revuo en Białystok al „Esperanta Societo Zamenhofa“. Kupiecka 49, en Katowice al „Societo de Esperanto Amikoj“ Wawelska 3, en Paris al s-o Salo Grenkamp, rue de Vaugirard 4. en Warszawa al „Pola Studenta Esperantista Societo“ Leszno 99 m. 5. Bonvolu do aboni, pagi anoncojn, mendi librojn kaj gazetojn ktp. pere de niaj reprezentantoj.

FILATELISTOJ!

Mi posedas grandan kvanton da poŝtmarkoj tre valoraj, francaj ankaŭ transoceanaj kaj de diversaj kolonioj. Mi interŝanĝas kun ĉi. Respondo garantiata, ĉiam akurate. Mi ne sendas unue.

ADRESO: s-o Joseph Prouzat, 2, Place St. Symphorien, 2, Versailles (S. et O.) Francujo.

UWAGA! WAŻNE DLA KORESPONDUJĄCYCH Z ZAGRANICĄ!

A T E N T O !

Apartaj represoj de aperinta artikolo en decembra n-o de P. E. pri „POLAJ KRISTNASKAJ KANTOJ“ kun esperanta traduko de du kantoj kun muziknotoj estas aĉeteblaj ĉe:

Admin. de Pola Esperantisto po 0'35 gr. aŭ 0'20 sv. fr.

Por grupoj rabatita prezo minimume 10 ekz. 2'70 zł. aŭ 1'80 sv. fr.

INTERNACIA MEDICINA REVUO

GRAVA MEDICINA GAZETO EN ESPERANTO

Ĉefredaktoro: Profesoro *Vanverts* (Lille), kunlaborantaro internacia. Oficiala organo de la Tutmonda Esperantista Kuracista Asocio (TEKA)

Adreso de Redakcio kaj Administracio:

Dro Kempeneers, 20, rue aux Laines, Bruxelles (Belgujo). Abonprezo: 1 dolaro jare, sendota (en Pollando) al D-ro St. Wysokiński Warszawa, Marszałkowska 81 a. m. 8. P. K. O. 16.356.

Internacia Pedagogia Revuo

Oficiala organo de Tutmonda Asocio de Geinstruistoj Esperantaj (T A G E)

Specimenon petu de Karl Kröber, Riesa/Elbe, Weststr. 4.

LIBREJA FAKO

DE

POLA ESPERANTISTO.

REKOMENDAS :

Zl.

Dobrzański — Al mokantoj	0.45
Fredro — Consilium facultatis. Komed. trad. Ant. Grabowski	1.60
Grabowski Ant. — Nova Antologio	1.60
— El Parnaso de popoloj. Poemaro (bind.)	7.50
Gryff — W sprawie nauki języków obcych	0.50
Lange — Libroj de profetoj, ses poemoj; trad. Ant. Grabowski	1.50
Liem Tjong Hie — Javaj legendoj kaj fabloj	1.85
Mickiewicz — Sinjoro Tadeo, trad. Ant. Grabowski	6.50
Molière — L' avarulo	1.80
Multatuli — Historio de Saidjach kaj Adinda; eld. Liem Tjong Hie, Semarang — Java	1.85
Prozo el danaj-norvegaj aŭtoroj	1.50
Przybyszewski — La neĝo. Dramo	3.00
Reymont — En fumejo de l' opio, novelo; trad. D-o K. Bein (Kabe)	1.20
Słowacki — La patro de pestuloj el El-Arish, trad. Ant. Gra- bowski	1.40
Staff — Aŭtunaj agordoj, trad. Tuwim	1.00
Zamenhof, D-o Leono — Mia liro	1.10

Poŝtkartoj propagandaj „Babel” 10 pecoj	0.50
Glumarkoj „Babel” 10 pecoj	0.10
Insignoj esper. (steloj) po 1.10, 1.20, 1.30, 1.40, 1.50, 1.70, 2.10, 2.30, 4.50.	

La verkoj de Zamenhof :

Fundamenta Krestomatlo	5.60
Fundamento de Esper. (5-lingva)	2.90
Lingvaj Respodnoj	2.80
Proverbaro Esperanta	2.70
Andersen — Fabeloj I. kaj II. parto po	4.40
Goethe — Ifigenio en Taŭrido	3.30
Gogol — La Revizoro	3.30
Heine — La Rabeno de Baŝaraĥ. La Gimnazio	2.30
Molière — Georgo Daudin	1.75
Orzeszko — Marta	5.50
Schiller — La Rabistoj	3.30
Shakespeare — Hamleto	2.75

Nur antaŭpago. — Por sendkostoj aldonu 10%.

Por rekomendita sendaĵo plu 0.50 zl. La sendaĵon nerekomenditan ni ne garantias.

KRAKÓW, UL. SMOLEŃSKA 9.

KONTO P. K. O. 408.660.